

РЕЦЕНЗИЯ

Относно: Аудио-визуална и пространствено-звукова реализация на мултимедийната инсталация *„Панагюрище 1876 г. – светиня на националния дух!“*

Автор на рецензията: Доц. д-р Атанас Петров Шопов, Директор на Исторически музей – Панагюрище

Обект на рецензията: Творческата и научно-приложна дейност на доц. д-р Христо Карагюзов (ръководител на аудио екипа, звукорежисьор и съраунд инженер).

I. ИСТОРИЧЕСКИ И КОНЦЕПТУАЛЕН ФУНДАМЕНТ НА ПРОЕКТА

Като историк и изследовател на Българското възраждане, за мен винаги е стоял един фундаментален въпрос: как да преведем епопеята на Априлското въстание на езика на съвременните поколения, без да изгубим нейната сакралност? Историята не е просто сбор от дати и артефакти зад стъклени витрини; тя е живо, пулсиращо присъствие, което трябва да бъде преживяно. Именно тази потребност породил идеята за създаването на мултимедийното преживяване „Панагюрище 1876 г. – светиня на националния дух!“.

Днес все повече музейни институции и техните ръководства осъзнават факта, че, за да осигурим пълноценно изживяване при съвременния посетител, е жизненоважно да излезем от рамките на досегашния консервативен начин на представяне на изложбените артефакти. Необходимо е да обновим сетивно експозицията, разчитайки на новите технологии и на необятните възможности, които те ни дават в емоционален план. Съвременният човек е ежедневно обгърнат от високотехнологични сетивни атаки и за да успеем да привлечем неговия интерес, ние трябва да „влезем в неговия свят“, да използваме методите, чрез които той днес получава своята информация. Това технологично превъплъщение обаче е нож с две остриета – много лесно може да се залитне към евтин еkleктизъм и безвкусица, ако зад проекта не стоят творчески личности с безкомпромисна подготовка по разглежданата тема, както и с безупречен естетически вкус. Само тогава толкова сложна тематика може да се пресъздаде с необходимото уважение към миналото и визионерски поглед към бъдещето. С реализацията на този проект нашият музей доказва, че е уловил тази световна тенденция безпогрешно.

За локация на този амбициозен проект бе заделена една от най-специфичните презентационни зали на Исторически музей – Панагюрище, конструирана под формата на ротонда. Замисълът ни бе да изградим 270-градусов видеомапинг, който да служи като естествено, имерсивно допълнение към постоянната ни експозиция, увенчана от

Панагюрското златно съкровище. Целта бе зрителят да премине през един своеобразен "мисловен лабиринт", отразяващ развитието на националната идея за свобода.

Панагюрище през XIX век е сред най-богатите и просветени селища в българските земи. Тук обновителните процеси, подпомогнати от заможващата се буржоазия и формиращата се интелигенция, извеждат на дневен ред въпроса за политическото освобождение. Довчерашните хайдуту еволюират в съзаклятници на Левски, а по-късно – в гръбнака на организацията, ръководена от апостолите Бенковски и Волов. Това всенародно единение, завършило с героичната саможертва на целия град пред олтара на отечественото Възкресение, трябваше да бъде пресъздадено не просто като картина, а като обгръщаща реалност. Графичният прочит бе поверен на анимации на класически художествени произведения (като „Събранието на Оборище“ на Д. Гюдженов и „Обявяване на въстанието в Тутевата къща“ на В. Стайков), архивни кадри и реконструкции.

Но визуалният разказ, колкото и да е мащабен, остава ням без силата на звука. И тук ролята на аудио екипа се оказва не просто допълваща, а абсолютно сублимна.

II. ТЕХНОЛОГИЧНОТО И ТВОРЧЕСКО ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО: ОВЛАДЯВАНЕТО НА ПРОСТРАНСТВОТО

Реализацията на звуковата картина бе поверена на екип под ръководството на доц. д-р Христо Карагъзов. Пред него и неговите колеги стоеше задача с колосална трудност - както от инженерно, така и от творческо естество.

От чисто акустична гледна точка, залата тип "ротонда" е може би най-враждебната среда за възпроизвеждане на прецизен пространствен звук. Кръглата форма генерира сложни звукови отражения, фокусиране на честоти и стоящи вълни, които могат да превърнат всеки аудио запис в неразбираем хаос. Доц. Карагъзов подходи към този проблем с изключителна научна и технологична експертиза. Под негово ръководство залата бе оборудвана с безкомпромисна 7 канална съраунд мониторна система, разположена по тавана на ротондата; и суббуфер,. Използването на висок клас хардуер (системата Audient Oriia) като контролен център позволи на екипа да постигне хирургична прецизност при акустичните тестове, маршрутизацията и синхронизацията на звука с 270-градусовия видеомапинг.

Но технологията е само инструмент. Истинското постижение на доц. Карагъзов и неговия екип е творческата синергия, която те изградиха. Екипът бе разделен стратегически – докато едната част решаваше тежките логистични и акустични задачи по доставката и монтажа, творческото ядро се зае със създаването на самия звуков свят.

III. АРХИТЕКТУРА НА ЕМОЦИЯТА: МУЗИКА И ПРОСТРАНСТВЕН ЗВУКОВ ДИЗАЙН

Тук искам специално да отбележа приноса на Георги Генов, който пое ролята на композитор и звуков дизайнер. Неговата авторска музикална композиция улавя перфектно духа на епохата. В нея са вплетени живи музикални инструменти, дълбоки синтетични текстури и исторически достоверни звукови елементи. Редуването на напрегнати, приглушени моменти (символизиращи тайната подготовка на комитетите) с мащабни, разтърсващи оркестрални кулминации при избухването на въстанието, води зрителя през емоционален катарзис.

Самият звуков дизайн, включващ запис на дикторски гласове и богата палитра от ефекти, подкрепящи действието, бе изведен на съвършено ново ниво благодарение на съраунд смесването и мастерирането, осъществени от доц. д-р Христо Карагъзов. Като историк, аз мога да опиша с думи как въстаниците са бранили позициите си, но чрез 7.1 пространствения микс на доц. Карагъзов, посетителят буквално *чува* и *усеща* тътена на черешовото топче, ехото на камбаните и възгласите на героите, които се движат из пространството на ротондата. Звукът вече не идва от екран; той обгръща публиката от всички страни, превръщайки я от пасивен наблюдател в пряк участник в историческите събития.

Тази безупречна пространствена локализация, постигната чрез прецизното позициониране на аудио обектите от страна на звукорежисьора, създава усещането, „че тази свобода не ни е дар“. Този звук убеждава зрителя в правотата на българската национална кауза по начин, който нито един учебник не би могъл да постигне сам по себе си.

IV. ОБЩЕСТВЕН ОТЗВУК И НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ

Успехът на този проект надмина всички наши очаквания. Премиерата на мултимедийната инсталация се превърна в културно събитие от национален мащаб. За дълбочината на въздействието свидетелства фактът, че инсталацията бе изгледана лично от Президента на Република България, г-жа Илияна Йотова. След прожекцията тя не скри възлението си, споделяйки пред екипа, че от много дълго време не е имала толкова силно, неподправено емоционално преживяване, и лично поздрави създателите за техния триумф.

Днес, аудио-визуалната творба „Панагюрище 1876 г. – светиня на националния дух!“ не е просто еднократен презентационен акт. Тя е перманентна експозиция, неизменна част от цялостното изживяване в Историческия музей в Панагюрище. Стотици и хиляди посетители всеки месец застават в центъра на ротондата, за да чуят думите на Макгахан: **„В Панагюрище! Със знаме всичко е възможно.“**, отекващи в съвършена аудио-визуална симбиоза. И когато си тръгват, те отнасят със себе си вярата в общочовешките ценности и свободата.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Работата на доц. д-р Христо Карагъзов, Георги Генов и целия технически екип по този проект е еталон за това как съвременните аудио технологии (в частност 7.1 съраунд форматите) трябва да служат на историческата памет. Доц. Карагъзов демонстрира не само върховна инженерна мисъл при преодоляването на тежки акустични препятствия, но и дълбока творческа интуиция при скулптирането на пространствения звук.

Те създадоха не просто саундтрак, а дигитален паметник на духа. Проектът изпълни своята мисия блестящо – историята, звукът и технологиите се сляха, за да разкажат достойно за възраждането на новата ни държавност.

Давам своята най-висока оценка за реализацията на този проект и изразявам дълбоката си благодарност към доц. д-р Христо Карагъзов за неговия изключителен професионализъм, всеотдайност и майсторство.

Гр. Панагюрище 2026 г.

С уважение: (Доц. д-р Атанас Шопов) *Директор на Исторически музей – Панагюрище, Носител на Почетен знак „Златен век – печат на Цар Симеон Велики”*